

Sygn. akt. I ACa 41/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie Wydział I Cywilny w składzie:

<u>Przewodniczący</u>	SSA Marek Klimczak
Sędziowie:	SA Anna Gawelko (spr.) SO del. Edyta Pietraszewska
Protokolant:	st.sekr.sądowy Justyna Stępień

po rozpoznaniu w dniu 15 maja 2014 r. na rozprawie sprawy
z powództwa (...) **Spółki z o.o. Spółki komandytowej w N.**

przeciwko **Z. J.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Gospodarczego w Rzeszowie

z dnia 28 października 2013 r., sygn. akt VI GC 207/13

o d d a l a apelację.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 października 2013 r. Sąd Okręgowy w Rzeszowie zasądził od pozwanego Z. C. PPHU Zakład (...) w Ś. na rzecz powoda (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki Komandytowej w N. kwotę 134.688 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 26 czerwca 2013 r. oraz orzekł o kosztach procesu .

Powyższy wyrok Sąd oparł na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych :

Pomiędzy stronami toczył się spór przed Sądem Okręgowym w Rzeszowie (sygn. akt VI GC 5/12, w którym powód domagał się od pozwanego zwrotu kwoty 134.688 zł z tytułu zaliczki wpłaconej przez powoda na rzecz pozwanego zgodnie z art.7 umowy zawartej przez strony z dnia 4.11.2010 r. W tamtej sprawie powód twierdził, że pozwany nie wywiązał się z zawartej umowy (z art. 2 pkt. 1). Popadł względem powoda w zwłokę, nie spełniając swojego zobowiązania w terminie określonym umową stron. Sąd Okręgowy ustalił, że umowa łącząca strony była umową o dzieło . Strony ustaliły, że każda zmiana umowy winna być sporządzona w formie pisemnej pod rygorem nieważności . Z tego powodu – aneks do umowy , który został podpisany ze strony powoda przez osobę nieuprawnioną - jest nieważny. Dlatego Sąd przyjął, że strony nie zmieniły warunków pierwotnej umowy, w tym terminu jej wykonania. Przedstawienie powodowi przez pozwanego urządzenia do odbioru miało miejsce po upływie terminu umowy. Termin

ten upłynął 22.02.2011 r., a pozwany poinformował powoda o gotowości przeprowadzenia wstępnego odbioru pismem z dnia 7.03.2011r.

Sąd uznał, że nie doszło do skutecznego odstąpienia przez powoda od umowy w trybie art. 491 § 1 kc, bowiem powód nie wyznaczył pozwanemu dodatkowego terminu do wykonania umowy z zastrzeżeniem uprawnienia do odstąpienia od umowy .

Sąd stwierdził również , iż nie ma przesłanek , by przyjąć, że doszło do odstąpienia przez powoda od umowy na podstawie art. 492 kc, w efekcie nie zaistniał obowiązek zwrotu wzajemnych świadczeń w oparciu o art. 494 kc.

W rezultacie Sąd powództwo o zwrot zaliczki w sprawie VI GC5/12 oddalił wyrokiem z dnia 15.03.2012 r.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 31.12.2012 r. (sygn. akt I ACa 399/12) oddalił apelację powoda . Uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego nie zostało sporządzone , bo żadna ze stron nie wystąpiła z wnioskiem o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku .

W dniu 27 czerwca 2013 r. powód wniósł ponowny pozew o zapłatę kwoty 134.688 zł tytułem zaliczki wpłaconej pozwanemu w dniu 4.11.2010 r.

Sąd Okręgowy orzekając w tej sprawie podkreślił, że jest związany prawomocnym wyrokiem wydanym w sprawie sygn. akt VI GC 5/12 i ustaleniami będącymi podstawą rozstrzygnięcia . W niniejszej sprawie Sąd poczynił dalsze ustalenia jedynie co do okoliczności faktycznych , które nastąpiły po wydaniu wyroku w sprawie VI GC 5/12 z dnia 15.03.2012 r.

Dla rozstrzygnięcia sprawy po tej dacie – w ocenie Sądu –miały miejsce dwie istotne okoliczności : powód wyznaczył pozwanemu dwa terminy do wykonania umowy :

1. w piśmie z dnia 8.03.2013 r. (k.21), które stanowiło odpowiedź powoda na wezwanie pozwanego do zapłaty kwoty 203.685 zł

(tytułem reszty wynagrodzenia za urządzenie wykonane przez pozwanego) – powód – powołując się na umowę zawartą przez strony z dnia 4.11.2010 r. – wyznaczył pozwanemu dodatkowy i ostateczny termin przewidziany na prawidłowe wykonanie umowy – do dnia 29 marca 2013 r. Termin ten upłynął bezskutecznie .

2. pismem z dnia 8.04.2013 r. (k. 23) powód – powołując się na łączącą strony umowę z 4.11.2010 r. – ponownie wyznaczył kolejny termin do prawidłowego wykonania umowy – nie później niż do 15.04.2013r. Jednocześnie powód zastrzegł , że skorzysta z przysługującego mu uprawnienia do odstąpienia od umowy .

Ostatecznie odstąpienie od umowy przez powoda nastąpiło pismem z dnia 22.04.2013r. (k.25).

Odnosząc się do podniesionego przez pozwanego zarzutu z art. 199 § 1 pkt. 2 kpc Sąd Okręgowy uznał ten zarzut za nieuzasadniony. Sąd wskazał, że uległy zmianie okoliczności, których istnienie było przyczyną oddalenia pierwszego powództwa w sprawie VI GC 5/12. Powód bowiem po prawomocnym oddaleniu powództwa w w/w sprawie wyznaczył stronie pozwanej dodatkowe dwa terminy w celu wykonania umowy i odstąpił od umowy po bezskutecznym upływie terminów.

Sąd Okręgowy nie uwzględnił także podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia, albowiem przerwa biegu przedawnienia nastąpiła pozewem wniesionym w sprawie VI GC 5/12, co nastąpiło 28.10.2011 r.

Dokonując merytorycznej oceny żądania pozwu Sąd Okręgowy podkreślił, że wiążą go ustalenia faktyczne poczynione w sprawie VI GC 5/12, które również nie zostały podważone w tym postępowaniu. Nieważny więc był aneks do umowy z dnia 8.11.2010 r. Tym samym nowe warunki co do przedmiotu umowy stron , wydłużenia pozwanemu terminu do wykonania świadczenia nie obowiązują, a pozwanego wiązał termin wykonania zobowiązania określony w umowie z 4.11.2010r.

Dokonując oceny zasadności i prawidłowości odstąpienia od umowy przez powoda w sprawie VI GC 5/12 – Sąd Okręgowy uznał, że powód nie wykazał wówczas uprawnienia do odstąpienia od umowy .

W niniejszej sprawie te okoliczności uległy zmianie , co wyżej opisano . Skoro pozwany – mimo dwukrotnego wyznaczenia mu terminu, nie zastosował się do tych wezwań , to odstąpienie od umowy przez powoda było skuteczne – w świetle art. 491 § 1 kc . Z tych przyczyn Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda zwrot zaliczki na podstawie art. 494 kc wraz z odsetkami zgodnie z żądaniem pozwu .

Pozwany zaskarżył powyższy wyrok apelacją. Zarzucił wyrokowi :

- dokonanie błędnych ustaleń stanu faktycznego polegających na tym, iż Sąd Okręgowy bezzasadnie przyjął, iż pozwany zobowiązany jest zwrócić powodowi wpłaconą zaliczkę na poczet wynagrodzenia w wysokości 134.688 zł oraz że powód skutecznie odstąpił od umowy, a także że w dniu 19.05.2011 r. strony przeprowadziły wstępny test maszyny , który miał być przeprowadzony w dniu 7,8 lub 9.03.2011r. i nieuwzględnienie okoliczności, iż termin na przeprowadzenie testu wstępnego minął, a powódka w tamtym czasie nie wydelegowała tych przedstawicieli, a obecnie nie wyznaczyła pozwanemu wymaganego terminu dostawy maszyny ,

- naruszenie art. 363 § 1 i art. 366 kpc w związku z art. 199 § 1 pkt. 2 kpc poprzez zaniechanie odrzucenia pozwu i rozpoznanie sprawy, pomimo, że o to samo roszczenie między tymi samymi stronami sprawa została już prawomocnie osądzona , a w konsekwencji nieważność postępowania na podstawie art. 379 pkt. 3 kpc .

- naruszenie art. 328 § 2 kpc poprzez niewskazanie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku dowodów, na których Sąd oparł się i przyczyn , dla których Sąd odmówił wiarygodności i mocy dowodowej pozostałym przeprowadzonym dowodom .

Pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów procesu, ewentualnie o uchylene zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania .

W odpowiedzi na apelację pozwanego – powód wniósł o jej oddalenie .

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

W pierwszej kolejności należało odnieść się do najdalej idącego zarzutu – naruszenia przez Sąd I instancji art. 199 § 1 pkt. 2 kpc.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zarzut ten jest niezasadny. Jest bezsporne , że sprawa oznaczona sygn. VI GC 5/12 toczyła się między tymi samymi stronami , o tę samą kwotę, a treścią pozwu było żądanie zasądzenia zwrotu zaliczki uiszczonej przez powoda na poczet wykonania przez pozwanego umowy z dnia 4.11.2010 r. Nie jest też sporna podstawa prawna oddalenia tego powództwa – brak podstaw do zastosowania dyspozycji art. 494 kc, a to wobec ustalenia przez Sąd I instancji , iż nie zaistniały w sprawie przesłanki do skutecznego odstąpienia przez powoda od umowy wymagane treścią art. 491 § 1 kc oraz art. 492 kc .

Nie może budzić sporu fakt, że już po wydaniu prawomocnego wyroku w sprawie VI GC 5/12 – powód zastosował się prawidłowo do dyspozycji przepisu art. 491 § 1 kc, zaś pozwany nie podjął działań, które uniemożliwiłyby powodowi - jako wierzycielowi skorzystanie z ustawowego uprawnienia do odstąpienia od umowy z powodu zwłoki dłużnika w spełnieniu zobowiązania z umowy wzajemnej .

Podjęcie przez powoda tych czynności, od których wykonania uzależnione było powstanie uprawnienia do odstąpienia od umowy zawartej z pozwaną nastąpiło po prawomocnym wyroku w sprawie VI GC 5/12. Brak tych czynności powoda stanowił podstawę do pierwotnego oddalenia powództwa opartego na przepisie art. 494 kc w związku z art. 491 § 1 kc .

Ocena zasadności żądania pozwu w niniejszej sprawie nastąpiła przez pryzmat tych nowych późniejszych okoliczności faktycznych. Zarzut naruszenia art. 199 § 1 pkt. 2 kpc jest więc niezasadny .

Odnosnie zarzutu dokonania przez Sąd Okręgowy błędnych ustaleń faktycznych :

Przesłanką umożliwiającą skorzystanie przez wierzyciela z ustawowego uprawnienia do odstąpienia od umowy wzajemnej (art. 491 kc) jest zwłoka po stronie dłużnika w spełnieniu świadczenia . W niniejszej sprawie, w sytuacji, gdy aneks do umowy z dnia 4.11.2010 r. okazał się nieważny – termin do spełnienia świadczenia przez pozwanego upłynął z dniem 22.02.2011 r. Bezskuteczny upływ tego terminu spowodował, że pozwany popadł w zwłokę. Ta zaś okoliczność stanowi – jak już wyżej wskazano – podstawową przesłanką do odstąpienia od umowy, przy zachowaniu dalszych przesłanek określonych w art. 491 § 1 kc, tj. wyznaczenie przez wierzyciela dodatkowego terminu do wykonania zobowiązania , z zagrożeniem , że w razie bezskutecznego upływu wyznaczonego terminu, będzie on uprawniony do odstąpienia od umowy .

Jeszcze raz trzeba wyraźnie podkreślić , że wobec nieważności aneksu do umowy z 4.11.2010 r. strony wiązała umowa z tego dnia – bez zmian co do terminu jej wykonania i przedmiotu wykonania . Ocena skuteczności odstąpienia przez powoda od umowy musi odnosić się do treści umowy w jej pierwotnym brzmieniu .

Ustalenia Sądu, które pozwany kwestionuje w apelacji, a odnoszące się do spotkania w dniu 19.05.2011 r., a więc zarzut błędnych ustaleń faktycznych w tym zakresie jest więc bezprzedmiotowy.

Podstawową decydującą okolicznością w sprawie jest pozostawanie przez pozwanego w zwłoce od dnia 23 lutego 2011 r. w wykonaniu przedmiotu umowy . Ta okoliczność, po podjęciu przez powoda (po wydaniu wyroku w sprawie VI GC 5/12) czynności określonych w art. 491 § 1 kc (wyznaczenie dodatkowego terminu do wykonania zobowiązania z zagrożeniem odstąpienia od umowy) i ostatecznie złożenie oświadczenia o odstąpieniu od umowy, uprawniała Sąd Okręgowy do uznania zasadności powództwa w świetle art. 494 kc w zw. z art. 491 § 1 kc .

Sam fakt bezskutecznego upływu terminu wykonania umowy przez pozwanego (22.02.2011r.) nie doprowadził ani do wygaśnięcia umowy, czy też jej rozwiązania . Zwłoka po stronie pozwanego nie pozbawiła umowy bytu prawnego. Czynności, które strony podejmowały po dniu 22.02.2011r. nie zniwelowały stanu zwłoki po stronie pozwanego.

Wbrew stanowisku pozwanego wyrażonemu w apelacji – brak oświadczenia powódki o odstąpieniu od umowy do dnia 7.03.211 r. nie uzasadnia też przyjęcia, że umowa stron z 4.11.2010 r. została przez pozwanego wykonana. Zwłoka pozwanego w wykonaniu umowy zmieniła jedynie sytuację prawną kontrahentów. Po stronie powoda pojawiły się uprawnienia określone w kodeksie cywilnym jako następstwa zwłoki pozwanego, w tym m.in. określone w art. 491 § 1 kc, z których powód mógł, ale nie musiał skorzystać . Jeśli zaś zamierzał odstąpić od umowy z powodu zwłoki – obowiązany był wyznaczyć pozwanemu (jako stronie będącej w zwłoce) dodatkowy termin do wykonania umowy, z zagrożeniem odstąpienia w razie bezskutecznego upływu tego terminu . Wykonanie tego obowiązku ma sprzyjać urzeczywistnieniu zasady realnego wykonywania zobowiązań .

Należy też zauważyć, że pozwany, gdy zgłosił powodowi gotowość do przeprowadzenia wstępnego odbioru urządzenia – już był w zwłoce, bo miało to miejsce po upływie wyznaczonego w umowie terminu (który to termin nie został zmieniony - wobec nieważności aneksu). Powód nie miał więc obowiązku przystąpić do czynności odbiorowych urządzenia .

Odnosnie naruszenia art. 328 § 2 kpc.

Zarzut ten jest nieuzasadniony . Braki wskazane przez pozwanego w tym zakresie nie uniemożliwiają dokonania kontroli instancyjnej wydanego orzeczenia .

Reasumując powyższe – Sąd Apelacyjny oddalił apelację pozwanego jako nieuzasadnioną – działając w oparciu o art. 385 kpc .

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł na podstawie art. 98 kpc w związku z art. 391 § 1 kpc .

